

Hans Veldman: John McCain – De Amerikaanse Keizer.

*Soesterberg: Aspekt, 2008; 270 blz.; 12,95 euro
ISBN 978-90-5911-230-X*

Als Europeanen mee konden stemmen in de Amerikaanse presidentsverkiezingen, dan hoefde John McCain niet mee te doen. Barack Obama wordt *en masse* omarmd als iemand waarmee Europa wél zaken kan doen, terwijl McCain afgeserveerd wordt. In feite is dat jammer, omdat de keuze voor McCain als kandidaat voor de Republikeinse partij op zich zelf opzienbarend is. Zeker wanneer men bedenkt dat hij op weg naar de nominatie andere conservatieve zwaargewichten met relatief gemak heeft verslagen. Dit duidt op een nieuwe Republikeinse koers. Meer kennis over 'what makes McCain tick' is interessant, aangezien hij relatief onbekend is bij Europeanen, doordat zijn opvattingen sterk verschillen van die van president Bush én omdat de race nog niet gelopen is – McCain zou ook nog wel eens het Witte Huis kunnen betreden. Hans Veldman heeft over John McCain een minibiografie geschreven. In drie hoofdstukken worden twee aspecten onder de loep genomen die het politieke gedachtengoed en de overtuiging van McCain hebben gekleurd. Ten eerste speelt op de achtergrond zijn oorlogsverleden, iets waar de presidentskandidaat zelf ook prat op gaat. McCain zat jaren opgesloten in 'Hanoi Hilton', het beruchte complex waar Amerikaanse krijgsgevangenen tijdens de Vietnam-oorlog werden vastgehouden. Het gaf hem de status van held en maakte hem een gerespecteerd man, wiens mening ertoe deed. Mede hierdoor kon hij in 1987 toetreden tot de Amerikaanse Senaat en begon hij zijn ideeën te ontwikkelen over hoe Amerika er – in zijn optiek – uit moest

zien; en dat is anders dan het Amerika onder Bush Jr. Het tweede aspect dat McCain heeft gemaakt tot de kandidaat die hij nu is, is het feit dat hij zijn mening, hoe afwijkend ook, duidelijk verkondigt. Deze mening wijkt vaak af van de Republikeinse standpunten op het gebied van het homohuwelijk, wapenbezit en de rol van de nationale overheid – standpunten die de afgelopen jaren door toedoen van de religieuze rechtervleugel van deze partij zo prominent aanwezig waren. Veldman geeft hiervan voorbeelden ter illustratie van de overtuiging dat de denkbeelden van McCain eerder klassiek Republikeins (met een voorkeur voor kleine overheid, liberalisme en 'self-reliance') dan religieus conservatief zijn. Veldman weet een goed beeld te geven van de persoon McCain. Hij is zeker geen *Grand Old Party*-adept of een Bush III, maar hij ligt qua gedachtegoed veel dichterbij voormalig president Reagan. Ook portretteert Veldman hem als een persoon met eigen opvattingen, wiens koers weleens dichterbij Europa's wensen zou kunnen liggen dan we nu denken. Dat maakt het boek interessant voor ons allemaal, vooral omdat de strijd om het presidentschap nog niet gestreden is. (F.K.)

Robert Kagan: De terugkeer van de geschiedenis. De liberale democratie en de opkomst van het nationalisme.

*Amsterdam. De bezige bij, 2008; 133 blz.; 16,= euro
ISBN: 9789-0234-28688*

In zijn vorige boek *Balans van de macht*, verschenen in 2004, stelde Kagan vast dat de verhouding tussen de Verenigde Staten en Europa de laatste jaren verslechtert. In *De terugkeer van de geschiedenis* gaat hij een stap verder en voorspelt hij een nieuwe wereldorde met tegenstrijdige

ideologieën, in plaats van de overwinning van de liberale democratie naar westers voorbeeld, die lang vanzelfsprekend werd geacht. De tegenstelling tussen democratie en autocratie ligt aan de basis van zijn betoog. De auteur voorziet in Rusland, China en het Midden-Oosten de opkomst van een virulent nationalisme, dat gevaarlijk zal botsen met de liberale democratieën van de Europese Unie en van Amerika. De kracht van het boek zit niet zozeer in de onderbouwing van zijn betoog, maar in de bondige en analytische omschrijvingen. Zo omschrijft hij dat de Amerikaanse bevolking gelooft dat zij, afgezien van een primaire behoefte aan veiligheid en economische welvaart, helemaal geen internationale ambities heeft. De Amerikanen zien zichzelf als een van nature introvert volk, dat volstrekt niet in de buitenwereld is geïnteresseerd. Ook probeert Kagan de belevingswereld van de niet-radicalen en niet-fundamentalistische moslims duidelijk te maken. Ook spreekt hij over de Israëlitische 'kanker' die, in de ogen van de moslims, Amerika in het Midden-Oosten heeft geplant. Dit laatste voorbeeld staat niet op zich zelf. De directeur van het *US Leadership Project* van het *Carnegie Endowment for International Peace* neemt zeker geen blad voor de mond om de lezer te overtuigen van zijn betoog. Kortom, een inhoudelijk maar ook prettig leesbaar boek dat een goed overzicht geeft van de huidige internationale betrekkingen. (L.W.)

Sharog Heshmat Manesh & Nies Medema: Iran.

*Amsterdam: KIT Publishers, 2008; 130 blz.; 14,50 euro
ISBN 978-90-6832-444-0*

Iran staat al een tijd volop in de schijnwerpers van de media. Aan de ene

Deze rubriek staat onder redactie van dr Fenna van den Burg. Bijdragen aan deze aflevering werden verzorgd door Frank Kuipers (F.K.), Leontien Wagenaar (L.W.), Sico van der Meer (S.v.d.M.), Petra van Ooyen (P.v.O.) en Ties Schelfhout (T.S.), allen verbonden aan het *Clingendael Security and Conflict Programme* (CSCP); Emma van der Meulen (E.v.d.M.), tot voor kort verbonden aan het CSCP; en door Fenna van den Burg (F.v.d.B.).

De aanwinstenlijst van de bibliotheek van Instituut Clingendael wordt maandelijks gepubliceerd op de Clingendael-website: www.clingendael.nl/resources/library/acquisitions

kant komt dit door 's lands nucleaire programma, waarvan de internationale gemeenschap vermoedt dat het heimelijke kernwapenproductie tot doel heeft. Anderzijds is de anti-westerse retoriek van president Ahmadinejad regelmatig goed voor enige buitenlandse media-aandacht. De veelzijdigheid van het land komt in deze berichtgeving echter niet altijd even goed naar voren. Dat is jammer, want Iran is een boeiend en ingewikkeld land, waarvan de presidentiële toespraken zeker niet één op één getrouwe weergaven vormen. Het moment waarop nu in de befaamde *Landenreeks* van KIT en Oxfam Novib een deeltje over Iran verschijnt, is dan ook goed gekozen. Zoals gebruikelijk bij deze reeks, krijgt de lezer op een prettig leesbare en zeer toegankelijke wijze inzicht in de politieke, culturele, sociale en economische situatie in de Islamitische Republiek. Daarbij valt op dat de auteurs zich behoorlijk kritisch opstellen; zaken als mensenrechten, corruptie, persvrijheid en de positie van de vrouw worden niet onder het Perzisch tapijt gemoffeld. De rijke geschiedenis van Iran gedurende de afgelopen 5000 jaar wordt zeer kort, maar wel overzichtelijk behandeld; in feite beginnen de auteurs pas gedetailleerd te schrijven vanaf de jaren vijftig van de twintigste eeuw. Het inzicht dat de lezer met dit boekje krijgt in de (politieke) achtergronden van Iran, kan het begrip van de huidige binnen- en buitenlandse politiek van het land zonder twijfel bevorderen. (S.v.d.M.)

Jeroen Gunning: Hamas in Politics. Democracy, Religion, Violence.

New York: Columbia University Press, 2008; xiv + 310 blz.; 34,50 US dollars ISBN 0-231-70044-3

De verkiezingsoverwinning van de islamitische verzetsbeweging

Hamas (*Harakah al-Muqawamah al-Islamiyyah*) in 2006 gaf aanleiding tot verhitte uiteenlopende meningen: was de deelname aan de verkiezingen een puur tactische zet van Hamas of kon men er ook een – al dan niet pragmatische – aanzet tot 'aanpassing' in zien? De beantwoording van deze vraag is van groot belang, omdat het handvest van Hamas (waarin richtlijnen worden geformuleerd) kan worden opgevaardigd tot een grondwet van Palestina. Palestina, dat door Hamas wordt beschouwd als een 'sacred trust' waarvan niemand iets kan 'wegonderhandelen' en waar bij iedereen de heilige plicht heeft deel te nemen aan de Jihad om Palestina te bevrijden (blz. vii). Zijn studie, zo legt Gunning uit, 'is gebaseerd op de premisse dat Hamas zal blijven bestaan, dat de beweging onderhevig is aan verandering en dat innerlijke tegenspraak eerder moet worden onderzocht dan weggeschoven. De studie veronderstelt dat Hamas niet kan worden gereduceerd tot het geweld waarvan ze zich bedient, dat ze moet worden bestudeerd in het bredere verband van de Palestijnse samenleving en politiek, en dat een analyse een poging moet inhouden (ook al mag het daar niet bij blijven) Hamas te begrijpen 'on its own terms' (blz. 3). Op grond van deze premisse legt de auteur Hamas op de snijtafel. Na oorsprong en ontwikkeling van Hamas te hebben geanalyseerd, gaat hij na hoe religie, seculariteit, politiek, autoritarisme, ideologie, geweld en democratie en het denken daarover zich (binnen Hamas) verhouden en zich onder invloed van veranderingen in de sociaal-economische, politieke en ideologische omgeving kunnen wijzigen. Een en ander geschiedt op grond van grondige en gedetailleerde analyses onder de volgende titels: 'Hamas' Political Philosophy', 'Authority within Hamas', 'Hamas in Domestic

Politics', 'Hamas and the Peace Process', 'Democratisation and Hamas', 'Concluding Thoughts'. Het boek bevat op blz. 275-305 een uitgebreide bronvermelding (gebruik is gemaakt van dag- en weekbladen, talloze interviews en gesprekken, boeken en artikelen) en een register. (F.v.d.B.)

Marc Sageman: Leaderless Jihad. Terror Network in the Twenty-First Century.

Philadelphia: University of Pennsylvania Press, 2008; viii + 200 blz.; £ 16,50 ISBN 0-8122-4065-8/6

De islamistische terreurnetwerken van de 21ste eeuw hebben weinig meer gemeen met de gestructureerde versie van hun voorgangers, die '9/11' op hun geweten hebben. Ze zijn 'more fluid, independent and unpredictable' en meer van eigen bodem. 'These "homegrown" wannabee's' – aldus het voorwoord – vormen 'a scattered global network, a leaderless jihad'. Deze ontwikkeling vormt de achtergrond van Sagemans studie. De eerste twee hoofdstukken zijn gewijd aan de radicalisering die heeft plaatsgevonden en aan de wijze van benadering die de auteur bij zijn onderzoek hanteert. De radicalisering adstrueert hij aan de ontwikkeling van Omar Sheikh, in 1973 in Londen uit Pakistaanse ouders geboren en opgegroeid in een 'upper middle class'-omgeving. Hij bezocht elitescholen en wordt ervan beschuldigd de Amerikaanse journalist Daniel Pearl te hebben ontvoerd en te laten executeren. Sagemans onderzoek beoogt overigens een middenweg te bewandelen tussen een dergelijke biografische benadering van de terrorist en een benadering van de sociale omstandigheden ('the root causes') die mensen ertoe brengen terrorist te worden. Bij deze 'middenwegbenadering' concentreert hij zich op de vraag

'hoe mensen in groepen elkaar beïnvloeden om terrorist te worden' (blz. 13). Tegen deze achtergrond behandelt hij de huidige globalisering van het terrorisme en geeft hij een profiel van de huidige jihadist. In deze hoofdstukken komen de historische, religieuze en sociaal-economische achtergronden aan bod die een zeer kleine groep jonge moslims ertoe brengen onschuldige mensen te vermoorden en bereid te zijn daarvoor hun leven op te offeren. In het hoofdstuk 'Radicalisering in de Diaspora' toont Sageman aan hoe gevoelens van 'moral outrage' over misdaden tegen moslims begaan door hen op een speciale manier, namelijk in het kader van een grotere oorlog tegen moslims, worden geïnterpreteerd. Ze sporen met hun eigen gevoelens van te worden gediscrimineerd en spelen een belangrijke rol in het radicaliseringsproces. Men kan vervolgens met behulp van netwerken (internet) worden gemobiliseerd terrorist te worden. Een apart hoofdstuk is gewijd aan de rol van internet ('Terrorism in the Age of Internet'). In 'The Atlantic Divide' beschrijft de auteur hoe (tegen de verwachting in) het eerder Europese landen waren (Spanje [Madrid] en het Verenigd Koninkrijk [Londen]) dan de Verenigde Staten die onder de actuele 'terroristische follow up' geleden hebben. De 'melting pot'- en 'land of opportunity'-mythen (en praktijk) in de Verenigde Staten enerzijds en de beperkingen van de legale immigratie, alsmede de moeilijkheden bij integratie van 'mensen die anders zijn' in Europese landen anderzijds, zijn daar mede debet aan. In de laatste twee hoofdstukken gaat de auteur nader in op de opkomst van een 'Leaderless Jihad', de kenmerken en zwakke punten ervan en hoe men het beste het huidige mondiale, maar verbrokkelde, islamistische terrorisme zou kunnen bestrijden en doen uitsterven. (F.v.d.B.).

Khun Eng Kuah-Pearce (red.): Chinese Women and the Cyberspace.

*Amsterdam: University Press, ICAS Publications Series, 2008, 275 blz.; 42,50 euro
ISBN 978-90-5356-751-7*

'Netizens' zijn mensen die actief deelnemen aan sociale interactie op internet-sites. China telt thans 253 miljoen *netizens*, een toename van 56,2% ten opzichte van afgelopen jaar. Een studie naar de activiteiten van *netizens* en de invloed van de *cyberspace* op hun leven, is daarom relevant. *Chinese Women and the Cyberspace* is een bundeling van elf essays die vanuit een sociaal-antropologisch perspectief elk een ander aspect van de rol van internet in het leven van Chinese vrouwen in China en Hongkong bespreken. Deel I, bestaande uit zeven hoofdstukken, heeft als thema 'Work, Leisure, Politics and Identity', terwijl de vier hoofdstukken in deel II 'Love, Sex and Marriage' behandelen. De studies tonen aan dat het internet Chinese vrouwen aan de ene kant in staat stelt een groter sociaal (cyber)netwerk op te bouwen, wat ook hun kansen in het echte leven vergroot. Daarnaast nemen door de anonimiteit van *online communities* hun mogelijkheden tot zelfexpressie toe. Anderzijds is de patriarchale sociale structuur uit het echte leven terug te vinden in de *cyberspace*. Het internet kan daarom ook leiden tot meer onderdrukking van vrouwen, omdat bijvoorbeeld ook de seksindustrie er prominent aanwezig is. Sommige hoofdstukken zijn slechts op de persoonlijke ervaringen van een handvol vrouwen in Shanghai gebaseerd, waarbij informatie is verkregen via vriendschapsbanden en *online-chatten*. Dit lijkt een wat krappe basis voor conclusies over een miljoenenstad. Het feit dat de meerderheid van de auteurs de Chinese nationa-

liteit heeft en is verbonden aan de Universiteit van Hongkong, draagt echter bij aan de geloofwaardigheid. De auteurs lijken goed op de hoogte van alle nieuwe ontwikkelingen in de Chinese *cyberspace*. De bundel vestigt de aandacht op veranderingen in de privé-sfeer en de positie van de vrouw, weinig belichte aspecten van China's groeiende welvaart en mede daarom van belang. (E.v.d.M.)

Willem Smit: De Leopard 1. Gepantserde vuist van de Koninklijke Landmacht.

*Amsterdam: Boom Uitgevers, 2008; 120 blz.; 19,50 euro
ISBN 978-90-8506-427*

Tankliefhebbers zullen in de rupsbanden en de ietwat gedraaide loop op de kaft van dit boek de Leopard 1 herkennen. Nederland bezat er 468 stuks van en daarmee vormde de Leopard 1 twee decennia lang de ruggengraat van de Koninklijke Landmacht. Deze publicatie – zeer geschikt voor niet-ingewijden – bevat prachtige foto's en zelfs een DVD. Auteur Willem Smit documenteert zo op multimediale wijze ontwikkeling, gebruik en geleidelijke afschaffing van deze ultieme vechtmachine. De Leopard 1 ontstond uit de behoefte van de NAVO aan wendbare en goed bewapende tanks om in te zetten tegen de vele tanks van het Warschaupact. Eerst volgde een poging tot Europese samenwerking van Frankrijk, Duitsland en andere landen om een *Europapanzer* te ontwikkelen. Toen dit niet zo vlotte, vervolgden de Duitsers met de productie van hun eigen *Standardpanzer*, bijgenaamd de Leopard 1. Nederland ging pas over tot aanschaf 'van de plank' toen de ontwikkeling van de MBT-70 'supertank' mislukte. In 1968 besloot het Nederlandse kabinet tot aankoop van de Leopard 1. Dit gebeurde nadat Defensie

twee modellen had getest, de Leopard 1 en de Britse Chieftain. De Leopard 1 won op mobiliteit en onderhoudsbelasting. Daarmee vormde de Leopard 1 een onderdeel van tankbataljons en verkenningsbataljons die beweeglijk optredend de Warschaupact-tanks konden bestrijden. Onder het concept van de voorwaartse verdediging kon het Eerste Legerkorps een gepantserde Warschaupact-eenheid laten vastlopen op de Noord Duitse laagvlakte. Uit oefeningen bleken enkele tekortkomingen van de Leopard 1; bij aankoop was deze al enigszins verouderd. De Sovjetdreiging bestond uit meer en steeds betere tanks, zoals de T-62 en T-72. Deze hadden niet alleen een betere bewapening en bepantsering; de T-72 kon zelfs rijdend schieten. Bovendien had de vuurkracht van de gepantserde vuist weinig effect op de bepantsering van de T-72, en bij confrontatie zou de Leopard 1 waarschijnlijk het onderspit delven. De gepantserde vuist onderging dientengevolge eind jaren zeventig een kostbare revisie. Versie 1v(erbeterd), met een nieuw vuurleidingsstelsel en verbeterde munitie, zag het daglicht. Helaas (of gelukkig) haalden internationale politieke verhoudingen het nut voor Nederland van de Leopard 1 snel in: zo werd besloten tot 'uitfasering'. De tankliefhebber, of militair die herinneringen wil ophalen, hoeft echter niet op reis naar Chili of Griekenland, waar de Leopard 1v een nieuw onderkomen vond. Hij of zij kan volstaan met het lezen van dit boek en het bekijken van de DVD. (T.S.)

David van Reen: Het land van de verbrande gezichten. Leven in Ethiopië.

*Breda: Uitgeverij De Geus, 2008; 142 blz.; 24,90 euro
ISBN 978-90-445-1263-2*

Dit boek geeft de visie van de auteur weer op Ethiopië in beeld en woord. De persoonlijke betrokkenheid van de auteur-fotograaf met dit land komt zeker naar voren. Meestal komt Ethiopië in het nieuws door oorlogen en/of humanitaire crises. Maar dit boek wil ook een andere kant van het land laten zien. De focus ligt op de manier van leven in diverse regio's, vooral ten noorden van Addis Abeba. In de eerste pagina's schetst de auteur een beeld van het leven van een aantal personen, jong en oud. Vervolgens wordt de sfeer in een aantal steden/dorpen in Ethiopië beschreven. Op deze manier krijgt de lezer een indruk van de 'pure' mensen in dit land, zoals de auteur ze zelf kenschetst. Na de beschrijvingen volgen de vele foto's, af en toe vergezeld door gedachten die de foto's bij de auteur naar boven brengen. Aan het eind van het boek zijn de fotobijdragen te vinden. Het boek probeert een impressie te geven van het dagelijks leven van de Ethiopiër. De toerist die Ethiopië net langdurig bezocht heeft, zoals ondergetekende, zal de foto's zeker herkennen, en het zal de sfeer van het land weer terugbrengen. (P.v.O.)